

דף השבוע-מסכת תענית-ל-ל:

נסדר ע"י אשר יעקב מילמן

ל.

ג) בענין מתי התחיל מנהג אבילות- יום ה'

(1) תוספות מסכת בבא בתרא דף קכא - "בשנה אחרונה"
עד" מתוך עצבות וכו'." #6

(2) תורת חיים מסכת בבא בתרא שם- "כתבו התוספות" עד
"כדאיתא במדרש וכו'." #7

(3) קובץ שעורים בבא בתרא אות שסח- "יום שכלו" עד "בדור
המדבר." #8

ד) בענין הושע בן עלה- עניני מוסר-יום ו'

(1) ספר חרדים הקדמה- התנאי החמישי שיעשה המצוה כולה
ולא מקצתה דכתיב בפרשת עקב כל המצוה גוי תשמרון לעשות
וכתב שם רש"י בשם המדרש אם התחלת במצוה גמור אותה
כדאשכחן בהושע בן אלה מלך ישראל שעשה מצוה גדולה
שביטל השומרים שהושיב ירבעם בדרכים כדי שלא יעלו
ישראל לרגל ואמר כל הרוצה לעלות יעלה ולא גזר עליהם
שיעלו לכך גלה וגלו עשרת השבטים עמו שנאמר עליו עלה
שלמנאסר הם נגלו לפי שלא רצו לעלות והוא גלה על שלא היה
מוחה בידם.

(2) חפץ חיים - אגרות ומאמרים סימן סז- דוגמא שמצינו
שישראל גלו בימי המלך הושע בן אלה והטעם גילו לנו חז"ל
שמתחילה היה גזירת ירבעם בן נבט שמי שיעלה לרגל
לירושלים יומת, והשיב ע"ז משמרות והיה העונש על ביתו,
וכשמלך הושע בן אלה ביטל המשמרות ואעפ"כ לא עלו והיה
ע"ז חרון אף על הכלל, ולפיכך גלו, ואף כן בענינו שכעת
מניחים לנו לעבוד את הש"י והיצה"ר מתגבר כעת גם עלינו
שנדרפה מעבוד את הש"י ומללמוד את בנינו תורת ד' ומי
יודע ח"ו מה יהיה סוף דבר פן יתגבר כח הדין, וע"כ צריכין
הכל לראות שיהיה עכ"פ ישיבה קטנה של תורה בכל עיר
ולשמור ש"ק כהלכה ואז התורה תגין עלינו.

א) בענין תד"ה ותרוייהו לקולא- יום א'-יום ב'

(1) תד"ה בענין- "ואף על גב" עד "טורח השבת."
(2) בית יוסף אורח חיים סימן תקנא- "וכתבו התוספות" עד
"הלכך אין לסמוך על הוראה זו." #1

(3) ב"ח שם- "ובתוספות כתבו" עד "נראה לי." #2

(4) זרע יצחק שם- תוס' בד"ה ותרוייהו לקולא וכו' ואף על גב
דשלחו וכו' מ"מ וכו' אבל הכא דחל ט"ב בה' בשבת מותר
לכבס ולספר מחצות ואילך וכו' עכ"ל. הב"י סי' תקנ"א הרבה
להקשות על זאת ההוראה וכדבריו כתב הר"ן במשנה לכך נ"ל
דט"ס יש וצ"ל [וצריך למחוק] תיבת ולספר, אלא כצ"ל מותר
לכבס מחצות וכו', והוא דהם כתבו דמדינא מותר לכבס כלי
פשתן, מ"מ החמיר להם רש"י ז"ל אבל כשחל ט"ב בה' מותר
לכבס סדינין של פשתן, והא דאסרינן בברייתא ולייט אביי
היינו בשל צמר וכו'.

ב) בענין שלא להקל כתרוייהו- יום ג'-יום ד'

(1) ב"ח אורח חיים סימן תקנא- "ולאחר התענית" עד "שנחרב
בעונינו." #3

(2) מגן אברהם על שולחן שם סעיף ד- "לאחר התענית" עד
"יותר ממה שנהגו." #4

(3) ערוך השולחן אורח חיים סימן תקנא- "ודע דאע"ג" עד
"שיתבאר בסי' תקנ"ח." #5

ל:

[illegible]

בצמישי מותר מן המנחה ולמעלה
 יק' דלייט עלה אביי וכל שכן כשחל להיות צמישי דודאי אסור
 מיום אפילו מן המנחה ולמעלה. ואין לומר דמאי דשרי המוספות

להיות בחמישי לפניו אקור ומו דטפי איכא לאחמורי אחר חמט

[illegible]

מומר ומשמע אפילו לאחר חזות ומדבריה נראה דעסי עדין
וממשי שמומר לבסוף ביום רביעי ויש למתן על הוראה זו ש
לכה: רצ"ה קמר הוראה זו הוריה הלכה למעשה לזה ש
לכמה שחזות שפוא גרין רודיא אי אפשר לו להחזק עד
בדרך ומה לו אי אפשר לו להחזק עד לאח תפסה על
מועדי וקל להבין ומכל מקום אם אפשר ע"י גיל ילד יכנס
במקום (פ"ק ס"ח) נראה לו:

מִן וְדַע דאָע"ג דכיבוס אין אנו מחמירין רק מראש ד
 חודש, אבל תספורת אנו נוהגין לאסור מי"ז
 בתמוז, משום דתספורת אינו שכיח ככיבוס ולכן בט'
 ימים לא יהא ניכר איסורו ולכן מאריכין אותו מן י"ז
 בתמוז. ואחר ט' באב מיד מותרין לספר ולכבס,
 ואע"פ שיש בגמרא מי שאוסר בשבוע שחל ט' באב
 בין לפני ט' באב ובין לאחר ט' באב, לא קיי"ל כן
 ומיד בעשירי מותר בכל דבריו, ונראה שיש להמתין
 בעשירי עד אחר חצות כמו באכילת בשר שיתבאר
 בסימן תקנ"ח (ס"ב):

אחרונה ימי חמו וידיו שזכר

זוה הדבר הראשי המסופ הכי נמי דלא יחא טהא אלא בדור הזה להשרת נדריה סריך כדפירש רשב"ם ז"ל ולהכי לא קאמר זה הדבר דנדריה הכי נמי דלא יחא טהא אלא בדור הזה כדאמר גבי מחוטי חוץ דמילתא דשמיטא הוא דליסוד נדריה ושבועות ויהגין לעולם ולכך נקם זה הדבר דראשי המסופ כולי דמדכתיב ראשי המסופ ילפינן דהשרת נדריה ביוהד עומחה כדפירש"י ז"ל בספר מסופ וקאמר דהכי נמי דהשרת נדריה לא יחא טהא אלא בדור הזה מדכתיב גביה זה הדבר וכיון דמראשי המסופ ילפינן ששרת נדריה לכך קאמר בסמוך ומס כאל ראשי המסופ אף להלן ראשי המסופ כלו' מה כאל מחירין נדריה דמכתיב ראשי **#7** המסופ ילפינן לה אף להלן ראשי המסופ כלומר מסירין הקדישות :

דף קכ"א י"ח שכלו בו מחי מדבר כהנו סהם' דבשנה אחרונה נמי מסו וכו' ולפי שהיו אנשים עד מקצת יום של פ"ו לא חזר הדיבור ס' ופ"ז דק"ל שלשים לביהן ולמספורה מ"ט עיקר אבילות ז' ימים כדאמרין מניין לאבילות שהיו ז' שנה והספדתי חניכס לאכל מה חג ז' וכו' . ועוד דנמדבר לא היה שייך לנכס אבילות בגיהון דעניי הכבוד היו מנהיגין לנכסין כדפירש"י ז"ל גבי שמלק לא בלחש ופ"ז דהעניי נזכר אהרן היו ואהרן מס בשנה חג' בחדש החמישי בחדש אדר דכר פסקו העניי קודם השנה בלחש . י"ל דפ"ז דפסקו העניי בשנה שמה אהרן מ"ח חזרו מיד נזכר שמה וכן הכא שפסקו חמשת מרים חזר אח"כ נזכר אהרן ומשה וכשמה שמה ספק הכל כדלית' בפירש"י מיהו ישיגא דיום שכלו בו מחי מדבר משמע דבאחריו יום כלחה והמיתה שפסקו למות באחריו יום לא שכלחה האבילות בו כיום לכך נראה דדור החדש היו מחים בכל יום אף רוב המחים היו לעולם בלחש ופ"ז לא שפסקה הגזירה ולא מסו כלל לכך עשו יום טוב וכ"כ בהוספות בסוף הפרק . עוד כהנו המוספות כאן דלמאן דאמר שכולן בני ששים מסו חירות גדול הוא ש"ל שחמש עשרה אלפים ופרשורם נולדו במצרים בכל שנה זה קודם זה נראה דלא קשה מידי דהא דקאמר בירושלמי שכולן בני ששים מסו היינו שלא מס אחד מהן בשמות מס' אבל פשיטא שהיו כיום יוחר מס' שנה נמלא דע'דו במצרים כדרך העולם וכשהגיע שנה ראשונה היו נסן סנה בני ס' שנים ויוחר ולא מסו מהן אלא פ"ו אלף והמסופ חיו נפי העזר עליהן וכן בשנה שנייה וכאשר כל השנים :

אמר רב מנשה וקרו ליה יום חג מנל נראה דמיימי ראיה מהא דרב מנשה דעומין יום טוב בלחש נכא לפי שפסקין בו מלכרות עני מערכה דמדקרו ליה יום חג מנל ז"ל דקרו ליה הכי לזכר ופעם היום טוב שפסקין בו כיום דלי לאו הכי מאי נפקא מינה ומאי רבנא דקרו ליה הכי ועוד דרב מנשה לאמר רבנן דרבי לא היו מורכבין אל מלכות למחרת ואחריהם היו חס

#8 (שסח) יום שכלו בו מחי מדבר, ופירשו בתוס', דמשו"ה לא שרתה שכינה עד ט"ו באב משום אבילות, והוא חידוש גדול, דהא שבעת ימי אבילות אינו אלא מדרבנן, וכבר נהגו בזה בדור המדבר.